

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ

УДК 930:655.41(477)''20''

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-4/37>**Шпак В. І.**

Київський університет імені Бориса Грінченка

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ВИДАВНИЧОЇ ОСВІТИ

У статті аналізуються основні історичні віхи створення та особливості формування нової генерації кадрів вітчизняної видавничої галузі. Автор досліджує сучасний стан підготовки фахівців та виокремлює основні сучасні тренди підготовки редакційно-видавничих і журналістських кадрів. У результаті опрацювання поставленої проблеми проілюстровано впровадження цифрової трансформації освітнього процесу, практико-орієнтованої системи навчання, механізми та реалії застосування дистанційної форми отримання знань, інтеграцію формальної та неформальної освіти, втілення принципів студентоцентрованої діяльності вищих навчальних закладів. Виявлено проблеми сучасної підготовки видавничих кадрів і стримуючі аспекти її розвитку. Серед найбільш болючих автор виділяє дорожнечу створення та утримання матеріально-технічної бази університетів, фінансові та, відповідно, кадрові проблеми. Акцентовано увагу на тому, що чимала частина талановитої молоді надає перевагу закордонним вищим навчальним закладам через більш гнучкі правила вступу, організацію освітнього процесу та можливості в перспективі доступу до ринків праці провідних країн світу. Наведено пропозиції передусім до владних інституцій щодо покращення наявної ситуації. Законодавчі та виконавчі органи держави мали б мотивувати інноваційний розвиток вищих, заохочувати студентів до якісних знань, врегулювати партнерство з бізнесом, роботодавцями, сприяти інтеграції до міжнародної освітньої спільноти. Постійно зростає навантаження на науково-педагогічних працівників у системі вищої освіти потребує зміни ставлення та впровадження належного рівня мотивації, соціальних стандартів і гарантій, зокрема оплати праці. Освітня галузь потребує подальшої децентралізації, проведення фахових дискусій з актуальних проблем, приміром, щодо повернення спеціальності «Видавнича справа та редагування» до з переліку галузей знань і спеціальностей.

Ключові слова: Болонський процес, видавнича освіта, видавнича справа та редагування, викладач, журналіст, редактор, студент, університет.

Постановка проблеми. Видавнича галузь сучасної України належить до тих видів діяльності, які активно спуртували в останні роки минулого тисячоліття. Пропагандистське гасло про найбільш читаючий народ у світі лопнуло, як бульбашка, з переходом від тоталітаризму до перших ознак демократичного устрою. 1990–1992 роки можна без перебільшення назвати роками видавничо-поліграфічного триумфу, коли нечисленні вітчизняні друкарні були буквально завалені видавничими оригіналами на виготовлення мільйонними накладками продукції, якої потребувало «голодне» до справжньої літератури суспільство. На той період ми мали лише 102 видавничі структури: 26 видавництв державних і громадських організацій, зокрема «Молодь», «Наукова думка», «Радянський письменник»; 51 організація, яка мала видавничі права, і 25 редакційно-видавни-

чих відділів обласноліграфвидавців [1, с. 186]. Така ситуація потребувала створення нової, переважно приватної, видавничої галузі. І вже нині до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції внесено 7 516 суб'єктів видавничої справи, 3143 друкованих ЗМІ [2]. Якщо додати сюди радіо, телебачення, рекламні та піар-агенції, то можемо уявити, яку величезну армію фахівців потребує сучасна медійна спільнота. Крім того, за останні 30 років країна перманентно переживає соціально-економічні трансформації. Нині видавничі редакції перетворилися фактично на окремі бізнес-проекти з відповідними потребами кадрового потенціалу. Та й на додаток саме на початок 90-х припала фактично науково-технічна революція галузі. Галузь щоденно висуває вимогу освітянам щодо відповідності системи підготовки журна-

лістських та інших видавничих кадрів сьогоденним потребам. Власне, про це і йтиметься далі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що матеріалів щодо зазначеної проблематики не так багато, і мають вони, як правило, різновекторний характер. Серед сучасних дослідників підготовки фахівців галузі можна виділити знаних науковців: В. Бебика, Б. Дурняка, В. Іванова, С. Квіта, В. Різуна, М. Сенченка, В. Теремка, М. Тимошика та інших. Матеріали про діяльність окремих освітянських закладів є в роботах таких учених, як: М. Антоник, Г. Горбенко, І. Крупський, С. Кузьміна, Л. Масімова, О. Мельников, О. Тріщук, Н. Зелінська та інші.

Постановка завдання. Час невибагливого читача минув. Нині дедалі більше зростає попит на фахово підготовлену та якісну зроблену видавничу продукцію. Настав час, коли кожен етап видавничого процесу потребує висококваліфікованих спеціалістів. В епіцентрі цієї роботи – редактор, який нині і керівник-менеджер, і літературний працівник, і поліграфіст, і маркетолог, і економіст, і психолог, і юрист тощо. Інакше кажучи, фахівець дуже широкого профілю. Підготувати такого спеціаліста, який ще б умів тримати руку на пульсі дня, і є завданням освітян, що переймаються підготовкою видавничих кадрів. Автор поставив за завдання дослідити сучасні тренди такої підготовки.

Виклад основного матеріалу. Розвиток видавничої справи на початку 1990-х привів у її царини цілеспрямованих людей різних професій, які були вимушені практично самотужки опанувати премудрості галузі. Освіта не встигала за бурхливим прогресом. Проте ще донедавна чимала частина очільників приватного українського медіабізнесу була саме тими першопрохідцями, які пройшли школу самоосвіти, здобули знання в практичній роботі. Протягом довгого часу побутувала думка, що для видавця, журналіста спеціальна освіта не є першочерговою. Є прибічники цього посылу і сьогодні. Один із них – знаний медіаексперт Д. Галарно – аргументує своє бачення тим, «що зараз панівними у мережі стають великі компанії, як-от Google, Facebook, Wikipedia, Yahoo, Twitter. Такі компанії очолюють люди, які не мають видавничої освіти, але пов'язані з технологіями» [3]. Напевно, саме такими доводами керувалися чиновники від освіти, завдяки яким Постановою Кабінету Міністрів від 29 квітня 2015 р. № 266 видавничу справу та редагування вилучили з переліку галузей знань і спеціальностей, за якими випускають фахівців у вищій школі.

Водночас світовий досвід переконує, що формування прикладних навичок і створення мотиваційного середовища для спрямування особистості у напрямі розвитку професійних здібностей повинні відбуватися саме на етапі здобуття базової (вищої) освіти [4, с. 330]. Нині виші намагаються зберегти фах, створюючи освітні видавничі програми в межах спеціальності 061 «Журналістика», та продовжують боротьбу за відновлення повноцінної видавничої спеціальності, яка б сприяла ґрунтовній і всебічній підготовці видавців. І це вже не вперше. Наприкінці 60-х років минулого століття спроба факультету журналістики Київського держуніверситету організувати підготовку фахівців із видавничої справи та редагування була швиденько придушена московським партійним керівництвом уже в середині 70-х років [5, с. 93].

Нині в Україні працівників видавничої сфери готують: вищі навчальні заклади профільної і непрофільної освіти; спеціалізовані коледжі; інституції додаткової спеціальної освіти, зокрема цільової підготовки та перепідготовки кадрів, підвищення кваліфікації керівників і працівників редакцій; різноманітні короткотермінові тренінги і курси, організаторами яких виступають громадські організації. Сюди ж слід додати і підвищення кваліфікації «на робочому місці» у редакціях ЗМК. Таке розмаїття можливостей здобуття чи підвищення кваліфікації зумовлює професійну конкуренцію навчальних закладів.

Підготовка редакторів-видавців в Україні веде свою історію з Харківського інституту народної освіти (далі – ХІНО), де 1925 року було здійснено перший набір 35 майбутніх фахівців книгознавчого профілю. 1929 року факультет політосвіти ХІНО реорганізували в окремий інститут політосвіти (нині – Харківська державна академія культури), де згодом було засновано окремий бібліотечний факультет, який, зокрема, готував спеціалістів для книжкової торгівлі з очним і заочним відділеннями. У радянські часи флагманом підготовки фахівців галузі був Український поліграфічний інститут імені Івана Федорова, який було створено 1940 року на базі переведено до Львова Харківського поліграфічного інституту. Нині це – Українська академія друкарства. У Києві працював вечірній факультет цього закладу [1, с. 234–235].

За роки незалежності ситуація кардинально змінилася. За інформацією Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2011 року в Україні діяв 51 навчальний заклад, де готували фахівців видав-

ничих професій: журналістів, видавців і редакторів, рекламистів і фахівців зі зв'язків із громадськістю. Загальний ліцензований обсяг у галузі журналістики та інформації на рівні бакалаврських програм становив 7032 [6] Сучасну ситуацію з'ясувати виявилось не простою справою. На сайті профільного міністерства такої інформації немає. А коли журналісти з «MediaSapiens» звернулися до нього з проханням уточнити інформацію щодо кількості вишів, які навчають студентів спеціальності «Журналістика», то їх перенаправили в державне підприємство «Інфоресурс», в якому повідомили, що «згідно із законом про доступ до публічної інформації, така інформація не є публічною, бо публічною є та інформація, яка була задокументована раніше. Ця ж інформація раніше задокументованою не була. Тому ми не зобов'язані її розголошувати» [7]. Цікава ситуація, чи не правда?! Довелося аналізувати «Довідник ВНЗ» видання «Освіта.іа» [8]. Підрахунок показав, що нині фахівців видавничої справи випускають 70 навчальних закладів.

Маючи понад 30-річний досвід роботи у видавничій галузі, можу впевнено стверджувати, що для роботодавців на першому місці є знання та вміння працівника, а наявність вищої освіти є не настільки важливою. А це означає, що сучасний випускник університету має бути не тільки одразу готовим до виконання професійних обов'язків, а й має бути здатним витримати конкурентну боротьбу за ту чи іншу посаду.

Реалізуючи основні засади Болонського процесу, профільне Міністерство цілком слушно вимагає від вишів не тільки виконання власних загальних рекомендацій і порад, а й розбудови власного освітнього середовища, певних корпоративних засад організації навчання, оцінювання навчальних досягнень студентів, забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців. Виконання саме цього завдання сприяє утворенню конкурентного університетського середовища.

Нині кожен університет має чітко визначені місію, візію, цінності та пріоритетні напрями. Серед найбільш популярних пріоритетів виділимо *практико-орієнтовану систему підготовки спеціалістів*, яка передбачає не тільки засвоєння студентом певної суми знань, але й, головне, надбання умінь, навичок і досвіду практичної роботи. Аналіз діяльності таких університетів показує, що в основі їхньої роботи щодо формування й розвитку професійних компетенцій лежать методи поєднання викладання та навчання з практичною діяльністю, коли весь навчальний процес наближено до

умов функціонування реальної редакції або відбувається безпосередньо на виробництві. Наприклад, в Інституті журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка (далі – КУБГ), який зорієнтований саме на цей напрям підготовки фахівців, можна виділи декілька складників цього процесу. Перше – створено так звані центри компетенцій (Центр сучасних комунікацій; Центр мультимедійних технологій; навчально-виробнича майстерня тележурналістики; Центр ефірного і цифрового радіомовлення; навчально-виробнича майстерня «Грінченко-Інформ»; Інформаційно-аналітичний центр тощо), де реалізуються спеціально розроблені програми-моделі, що включають цільовий, змістовий і технологічний компоненти. Друге – ретельно відлагоджена комплексна система проведення поточних навчальних і виробничих практик із застосуванням фінансового механізму стимулювання працівників місць їхнього проведення. Третє – четвертий (останній курс) бакалаврату фактично цілком присвячено безпосередній роботі у виробничих колективах, відповідно до чітких програм-завдань. Такий експеримент має розпочатися цього року, якщо йому не завадять карантинні заходи, пов'язані з пандемією Covid-19.

Цікаву методику практичного журналістського навчання з наданням магістерського ступеня застосовує Могиланська школа журналістики. Їхнє кредо: якісне навчання студентів і вплив на медійну галузь шляхом підвищення стандартів і конструктивної критики того, що відбувається в галузі, запозичене із західної системи організації навчального процесу. Принцип «навчання через роботу» чітко визначений як засадничий [9]. Школа відмовилася від традиційного сприйняття журналістики як творчого процесу [10]. Студентам прививається розуміння таких понять, як «дедлайн», вміння працювати в команді тощо. Вони на практиці дізнаються, що в справжнього журналіста не буває нормованого робочого часу: весь час, потрібний для роботи над завданням, – робочий [9].

Безумовно, одним з основних сучасних освітніх трендів є *диджиталізація* (цифрова трансформація) навчального процесу як відгук на потреби інформаційного цифрового суспільства, технології якого значною мірою визначають економічний і суспільний поступ людства. Нині неможливо здійснити якісний навчальний процес без використання комп'ютерних та інтернет-технологій. Процес диджиталізації, розвиток технологій значно спрощують доступ до інформації, сприяють втіленню новітніх інноваційних

за змістом інструментів навчання та, як результат, дають змогу зробити навчальний процес більш ефективним. Сучасний університет – це потужна комп'ютерна база з належним програмним забезпеченням, інтерактивними дошками та проєкторами в аудиторіях, з бібліотеками електронних підручників, запровадженням електронним документообігом, широким застосуванням інтернет-технологій тощо. Використання презентацій PowerPoint уже давно стало нормою викладацької діяльності. Починає запроваджуватися метод «Flipped classroom», тобто «Перевернутий клас», зміст якого полягає в тому, що студенти опрацьовують новий матеріал із відео- чи аудіоуроків, електронних підручників або інших джерел інформації вдома самостійно, а в аудиторії за допомогою викладача відбувається аналіз вивченого матеріалу, напрацьовуються практичні вміння тощо.

Ще одним пріоритетом великої кількості університетів є *дистанційна форма навчання*. Фактично йдеться про створення умов для навчання тим, хто не може з тих чи інших причин відвідувати заняття на регулярній основі. Сучасні технології дистанційного навчання розрізняються за: формою подання учбових матеріалів; наявністю посередника в системі навчання, або за централізованою формою навчання; за ступенем використання телекомунікацій і персональних комп'ютерів; за технологією організації контролю навчального процесу; за ступенем впровадження в технології навчання звичайних методів ведення освітнього процесу; за методами ідентифікації студентів під час складання іспитів [11].

Можна виділити три основні типи навчання на відстані. Перший – звична для нас заочна форма навчання, коли студент отримує навчальні матеріали поштою та здійснює комунікацію з викладачами телефоном, електронною поштою тощо. Другий – замість друкованого навчального матеріалу студент отримує інформацію на електронних носіях (компакт-диски, DVD-диски тощо), отримує доступ до матеріалів курсу на комп'ютері, використовує комп'ютерні навчальні програми. Третій – це вже інтерактивний тип дистанційного електронного навчання, зазвичай із використанням інтернет-технологій, який передбачає проведення семінарів, тренінгів, онлайн-опитувань, організацію роботи у віртуальних класах тощо, тобто спілкуватися студентів із викладачами в режимі реального часу.

За інформацією Міністерства освіти і науки України, нині в Україні 12 вишів мають можли-

вість надавати повноцінну дистанційну освіту, а її фрагменти започатковані ледь не кожним навчальним закладом. Наприклад, Інститут журналістики КУБГ створив систему Електронних навчальних курсів (далі – ЕНК), метою якої є розширення можливостей доступу різних категорій учасників освітнього процесу до якісного навчального контенту; забезпечення індивідуалізації освітнього процесу відповідно до потреб, особливостей і можливостей тих, хто навчається; підвищення якості та ефективності освітнього процесу шляхом застосування інформаційно-комунікаційних та інноваційних освітніх технологій; забезпечення систематичного моніторингу якості освіти [12].

ЕНК, які дають змогу набути компетентностей, задекларованих у робочих програмах, розробляються викладачами – авторами курсів у межах виконання посадових обов'язків, що робить їх, з одного боку, ексклюзивними, а з іншого – надбанням Університету. Завдяки ресурсам ЕНК і технологіям дистанційного навчання створюється система інтерактивної взаємодії викладача і студента, студентів між собою, реалізується система контролю та оцінювання виконання всіх видів навчальної діяльності студентів протягом усього часу вивчення дисципліни. Розробляючи курс, у викладача формується власний підхід до навчання, тобто напрацьовується індивідуальна авторська методика. Всі ЕНК проходять подвійну експертизу та сертифікуються. Для зацікавлення викладацького складу в цій роботі передбачена можливість проведення до 50 % занять із певного курсу в дистанційному режимі. Вірність обраного шляху розвитку Університету підтвердила робота в умовах «коронавірусного» карантину. Наявний ресурс було доповнено можливостями комунікаційних програмних пакетів, типу ZOOM, Google Meet, Skype тощо, що дало змогу створити комплексну мережу дистанційного навчання.

Дистанційне навчання у Дніпровському національному університету імені Олеся Гончара інтегрує всі наявні методи навчання та передбачає можливість студентами поєднувати його з традиційними формами навчання.

НаУКМА є прихильницею індивідуалізації процесу навчання згідно з потребами, особливостями і можливостями кожного студента. Тут створено систему дистанційного навчання на платформі DistEdu, яка дає змогу залучати до онлайн- чи змішаних курсів як внутрішню, так і зовнішню аудиторію.

15-річний досвід дистанційної форми навчання має Сумський державний університет, де тисячі

студентів із різних куточків світу змогли здобути якісну освіту.

Можна наводити й інші приклади, проте загальна картина говорить про те, що наші виші лише на шляху до створення повноцінних систем дистанційної освіти, подібних до кращих зріпців світової практики. І, хоча карантинна практика показала, що наявність дистанційних комп'ютерних комунікацій робить взаємодію студентів із викладачами значно інтенсивнішою, навіть порівняно зі звичною стаціонарною формою навчання, та дає змогу забезпечити належну якість освіти, є чимало стримуючих розвиток дистанційної форми навчання факторів, зокрема брак технічного, програмного, кадрового і насамперед фінансового забезпечення вишів.

Крім того, слід зважати на світову конкуренцію в освітній галузі. Активно входять на український ринок, іноді безпосередньо за сприяння наших вишів, такі потужні масові відкриті онлайн-платформи, як Coursera, Udey, Academic Earth тощо. Наприклад, сайт Coursera однойменної північно-американської освітньої технологічної компанії, який налічує понад 24 мільйони користувачів, надає можливість слухачеві самостійно обрати дисципліни, в яких він зацікавлений, переглядати високоякісний лекційний матеріал у зручний час і з бажаним темпом, скласти онлайн-іспити та отримати сертифікати. Coursera пропонує безкоштовні курси, але плата здійснюється на етапі отримання доступу до офіційного сертифікату про закінчення курсу.

Ще одним розвивальним напрямом університетської діяльності є *інтеграція неформальної освіти у формальну*, що дає змогу краще задовольнити бажання та потреби різних груп соціуму. Інакше кажучи, провідники неформальної освіти дедалі більше стають партнерами інституціоналізованої освіти. Європейська комісія взагалі об'єднала формальну, неформальну, інформальну та інші навчальні ініціативи в єдину Програму навчання протягом життя.

Останнім часом на порядку денному стоїть і запровадження у вишах *інклюзивної освіти*. Цю діяльність регламентує Положення Міністерства освіти і науки України «Про організацію інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах», ухвалене 2017 року. [13] За статистичними даними, нині в українських освітніх закладах I–IV рівнів акредитації навчається понад 10 тисяч осіб з особливими потребами [14]. Одним із піонерів цього напрямку діяльності можна вважати Національний

педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, який створив Науково-методичний центр освіти та соціальної реабілітації осіб з обмеженнями життєдіяльності та почав розробляти цільові навчальні програми для студентів з інвалідністю. Цікаві напрацювання щодо спеціалізації роботи з окремими групами людей з інвалідністю має Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», зокрема, в роботі зі студентами з вадами слуху. На жаль, передусім із суб'єктивних причин виявилася невдалою спроба створити спеціалізований ВНЗ для осіб з особливими потребами на базі Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Проте робота щодо поширення інклюзивної освіти має сталі тенденції розвитку. В університетах створюються спеціалізовані комісії для роботи з цією категорією студентів, які розробляють і впроваджують механізми взаємодії учасників інтегрованого навчання, індивідуальні навчально-реабілітаційні програми тощо.

Вища освіта в Україні відповідно до нової Стратегії розвитку дедалі більше стає *студенто-центрованою*, тобто застосовуються такі методи навчання, які переносять фокус освіти з викладача на студента. Такий підхід передбачає гнучке використання різноманітних педагогічних методів, які забезпечують: повагу й увагу до розмаїтості студентів та їхніх потреб; створення умов для реалізації студентами індивідуальної освітньої траєкторії та участі у програмах академічної мобільності; умови для успішного опанування освітніх програм, поєднання навчання, праці, здорового способу життя й культурного дозвілля; сприяння працевлаштуванню випускників; заохочення у студентів почуття незалежності водночас із забезпеченням належного наставництва й підтримки з боку викладача; здійснення соціального захисту студентів відповідно до вимог законодавства; розвиток взаємоповаги у стосунках студента і викладача; сприяння роботі органів студентського самоврядування та участі здобувачів освіти в діяльності інституцій громадянського суспільства; наявність належних процедур реагування на студентські скарги тощо [15]. Формування освітніх програм здійснюється із залученням як роботодавців, так і студентів та інших здобувачів освіти.

Висновки і пропозиції. Проведений аналіз застосування в підготовці фахівців видавничої галузі сучасних освітянських трендів показав сталий поступ української вищої школи у реалізації

основних постулатів Болонської конвенції. У практику університетської роботи активно входять принципи практико-орієнтованого навчання, змінюються підходи до дистанційного отримання знань, відбувається інтеграція неформальної та формальної освіти, яка дедалі більше стає студентоцентрованою тощо. Ці процеси відбуваються на тлі всебічної цифрової трансформації (диджиталізації) навчального процесу. Університети стають креативною навчальною спільнотою, де викладач перетворюється з першоджерела знань на комунікатора обміну думками, відкритої дискусії, а аудиторія часто стає майданчиком спілкування, практичного втілення теоретичних знань, продукування нових ідей тощо. Серед стримуючих факторів цих процесів слід виділити дорожнечу створення та утримання матеріально-технічної бази університетів, фінансові та, відповідно,

кадрові проблеми. Чимало талановитих абітурієнтів обирають вищу освіту за кордоном, де більш гнучкі правила вступу та освітнього процесу, а, головне, можливість доступу до ринків праці провідних держав. Нині Україна стає спонсором вищої освіти Польщі, Чехії, Словаччини, Австрії тощо. Влада мала б мотивувати інноваційний розвиток вишів, партнерство з роботодавцями, інтеграцію до міжнародної освітньої спільноти. Освітня галузь потребує подальшої децентралізації, проведення фахових дискусій з актуальних проблем, приміром, щодо повернення спеціальності «Видавнича справа та редагування» до з переліку галузей знань і спеціальностей. Слід звернути увагу і на невиправдано низький рівень соціальних стандартів і гарантій науково-педагогічних працівників, зокрема належної оплати праці.

Список літератури:

1. Шпак В. І. Видавничий бізнес в умовах української державності : монографія. Київ : Експрес-об'ява, 2015. 391 с.
2. Узагальнені дані Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції станом на 01.01.2020. *Державний комітет телебачення і радіомовлення*. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=162535&cat_id=97933 (дата звернення: 28.04.20).
3. Батуревич І. Майбутнє видавничої справи : традиції чи інновації? *Культурно-видавничий проєкт «Читомо»*. *Бібліотека*. URL: <http://www.chytomo.com/news/maybutnye-vydavnychoyi-spravy-tradytsiyi-chy-innovatsiyi> (дата звернення: 16.09.19).
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF/conv> (дата звернення: 16.04.20).
5. Шпак В. І. Розвиток видавничої справи України в 1990–2010 рр. : монографія. Київ : ВПК «Експрес-Поліграф», 2011. 232 с.
6. Різун В. В. То скільки ж в Україні факультетів журналістики? *MediaSapiens* : сайт / Інститут журналістики, факультети журналістики, 2012. 21 грудня. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/education/to_skilki_zh_v_ukraini_fakultetiv_zhurnalistiki (дата звернення: 09.04.20).
7. Довідник ВНЗ. *Освіта.уа* : сайт. URL: <http://osvita.ua/vnz/guide/74> (дата звернення: 28.04.20).
8. Піддубна О. Де готують журналістів в Україні? *Ms.detector.media* : сайт. URL: <https://ms.detector.media/print/16247> (дата звернення: 09.04.19).
9. Федченко Є. М. Школа журналістики / Національний університет «Києво-Могилянська академія» : сайт. URL: <https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/fakulteti/fsnst/shkola-zhurnalistiki> (дата звернення: 29.04.20).
10. Квіт С. М. Масові комунікації. *Навчальні матеріали онлайн* : сайт. URL: http://pidruchniki.com/15060913/zhurnalistika/zhurnalistika_mediaosvita (дата звернення: 01.10.19).
11. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття. *Педагогіка і психологія*. 2003. № 1 (XXXVIII). С. 6–16.
12. Е-середовище. *Е-навчання* : сайт / Київський університет імені Бориса Грінченка. URL: <http://e-learning.kubg.edu.ua> (дата звернення: 01.05.20).
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» від 10 липня 2019 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/635-2019-%D0%BF> (дата звернення: 01.05.20).
14. Корнієнко Д. Інклюзивна освіта в Україні: «Той мурує, той руйнує...». *Суспільство : сайм. Gazeta.ua*. URL: https://gazeta.ua/articles/life/_inklyuzivna-osvita-v-ukrayini-toj-muruje-toj-ruynuye/818388 (дата звернення: 01.05.19).
15. Імплементация студентоцентрированного подхода в проектировании та реализацию образовательных программ. *Kingston University : сайм. British Council*. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/lviv_polytechnic_university_presentation.pdf (дата звернення: 01.05.20).

Shpak V. I. MODERN TRENDS IN PUBLISHING EDUCATION

The main historical milestones of creation and peculiarities of formation of new generation of frames of the domestic publishing industry are analyzed in the article. The author examines the current state of training of specialists and highlights the main modern trends in the training of editorial, publishing and journalistic staff. As a result of working out the problem, the introduction of digital transformation of the educational process, practical-oriented system of education, mechanisms and realities of using the distance learning in knowledge acquisition, integration of formal and non-formal education, implementation of the principles of student-centered activity of higher educational institutions are illustrated. The problems of modern training of publishing personnel and the restraining aspects of its development are revealed. Among the most painful, the author emphasizes the cost of creating and maintaining the material and technical base of universities, financial and, accordingly, personnel problems. Attention is drawn to the fact that a considerable part of talented young people prefer higher education abroad, through more flexible rules of entry, organization of the educational process and opportunities to access the labor markets of the leading countries of the world. The author made suggestions to the authorities to improve the current situation. The legislative and executive bodies of the state should motivate innovative development of higher education institutions, encourage students to qualitative knowledge, to regulate partnership with business, employers, to promote integration into the international educational community. The ever-increasing burden on academic staff in higher education requires a change in attitude and the introduction of an adequate level of motivation, social standards and guarantees, in particular, remuneration. The educational sector needs further decentralization, conducting professional discussions on topical issues, for example, to return the specialty "publishing and editing" to the list of branches of knowledge and specialties.

Key words: Bologna process, publishing education, publishing and editing, lecturer, journalist, editor, student, university.